

Évfordulók

Nemes-Nagy József 70, Zongor Gábor 65 Oláh Miklós 60 éves is elmúlt, avagy nem a kor az érdem

A kor nem érdem, csak állapot, a kerek évfordulók mégis alkalmat adnak arra, hogy a Comitatus Önkormányzati Szemle életében oly fontos személyek érdemeiről megemlékezzünk.

Amikor Nemes-Nagy József 60 éves lett, kikötötte, hogy nem tart igényt semmiféle emlékkötetre. Ezért aztán, összefogva Szabó Pállal, egy tematikus Comitatus számot állítottunk össze, s azzal az ürüggyel, hogy egyesületi ügyeket kell aláírnia, időpontot csikartunk ki, az akkor tudományos dékán-helyettesi pozícióban lévő professzornál. Volt is nagy meglepetés, amikor a címlapján egy hamis ragjegyvet tartalmazó folyóirattal megjelentünk nála. Kiderült, hogy ennek viszont nagyon örült, s még azt is megbocsátotta, hogy a matematikus kollégánál által írt cikkben a görög betűk furcsa alakot öltöttek a kevésbé sikeres konvertálás miatt. Oláh Miklós majdnem kimaradt ebből a számból, de aztán végül slussz poénként, egy nyugat-szaharai levéllel jelentkezett. Annál is érdekesebb ez a regionális földrajzú tárgyú írás,

hogy Nemes Nagy József éppen arról híres (földrajzos körökben hírhedt), hogy a korábbi Regionális Földrajz Tanszéket átkereszteltette Regionális Tudományivá. Abba a kérdésbe most nem mennék bele, hogy tudomány-e a földrajz. Egyes geológusok szerint, mint az a nevéből is látszik, hogy csak a földtudománynak magyarított geológia az igazi tudomány, amint erről egyszer a geopolitika kapcsán. Kenesei Istvánnak az ÉS-ben megjelent cikkével vitatkozva is írtunk, Szilágyi István Geopolitika c. kötete recenzálása ürüggyén, korábbi tanítványommal, Gáspár Anikóval közösen:

„A híres nyelvész professzor úgy tűnik, mintha nem értené, hogy mi köze van a természettudományokhoz - és azon belül is a földtudományokhoz -, ennek a témakörnek. Eláruljuk. A földtudománynak, amint azt a professzor úr bizonyára tudja, része a földrajztudomány is. (Bár a geológusok néha tréfásan megjegyzik, hogy a földrajz nem tudomány, ami a nevéből is látszik: geográfia, ami nem „-lógia” végződik, szemben például a biológiával, a teológiával, a szociológiával vagy épp a politológiával.

Igaz, hogy ilyen alapon a matematika, a fizika és a kémia sem tudomány, de ez már nem zavarja a tréfamestereket.) A geográfia két fő ága a természetföldrajz és a társadalomföldrajz, bár már létrejött már külön környezetföldrajzi és regionális földrajzi tanszék is. Sőt! Bár a 20. század második felében évtizedekig eltagadták létét, de létezik olyan tudományág is, mint a politikai földrajz. E tudományterület újbóli elismerését jórészt Sárfalvi Béla professzornak köszönhetjük. Az ELTE Természettudományi Kar Regionális Földrajz tanszékének korábbi vezetője sajnos már nem érthette meg A globális világ politikai földrajza című, nagyszerű egyetemi tankönyv megjelenését (alkotószerkesztő: Bernek Ágnes és a szerzők között nem csak földrajztudósok, hanem közgazdász, jogász, filozófus és társadalomkutató is szerepel). Köztük van a két recenzensek közül az idősebbik (e cikk írója – a szerk.), e kötetben lokális világról szóló fejezet társszerzője, aki ezért ilyen jól értesült.”

Ezt a lehetőséget Nemes-Nagy Józsefnek köszönhetem, aki társszerzőként bevont ebbe a munkába, s aztán meg is szerkesztette az általam írt fél fejezetet.

Az említett vitacikk a regionális tudományok létét is kétségbe vonta, de ezzel most nem bíbelődnénk. Születtek erről a tudományról magyarul is szép könyvek, például Nemes-Nagy József tollából. (Ld, Nemes-Nagy 2009b) Mindenesetre nem véletlen, hogy a professzor úr másik eredeti tanári szakpárja a matemati-

ka volt. Ezért is bírt némi respekttel az ELTE Természettudományi Karán.

Nemes-Nagy Józsefet, még 1991-ben Novotnik Imre ajánlotta a Comitatus szerkesztő bizottságába, de már korábban is találkoztam vele. Például Győrben, ahol Rechnitzer János által a rendszerváltás környékén még a TIT keretében összehívott regionális konferenciáján is találkoztunk. Nagy benyomást keltett a Comitatus Társadalomkutató Egyesület alapító, vörösberényi közgyűlése előtt, amikor a Megyei Kutatók Országos Konferenciáján bemutatta tudományos kutatásainak eredményeit. (Nem volt könnyű dolga, mert előző este sokáig tartott a közös program, és igen erős volt az a bor, amit még apám biztosított a badacsonyi termésből.) Érdekes áttekinteni munkásságát a Comitatus repertórium alapján, hiszen nagyon gazdag a termés. Általában hosszabb tanulmányokat közölt, de néhány rövidebb vitairatot is megjelentetett. Jóskával együtt megkaptuk (szerzőnek) a feleségét is, Ruttkay Évát is, majd később a tanítványait: az említett Szabó Pál Pétert, az azóta már politikai karriert is befutott Szabó Szabolcsot, valamint a többieket, akik nem voltak Szabók, de kevesebbet is publikáltak. (Pl. Jakobi Ákos, Kiss János Péter, Lőcsei Hajnalka, Uzzoli Annamária.)

Gyümölcsözővé vált a kapcsolatunk a felsőoktatás terén is, hiszen az újonnan induló geográfus szak tantervébe beírta a közigazgatás nevű tárgyat is, mely elébb kettévált az államigazgatás és az önkormányzatiság mentén, majd később közigazgatási alapismeretek címmel a

2017-18-as tanévben fejezte be pályafutását. Az első (és egyetlen hivatalos formában megjelent) egyetemi jegyzetemet is neki köszönhetem, melynek lekтора volt.

Nemes-Nagy József 65. születésnapjáról, eléggé el nem ítéhető módon, de megfélekedtünk, pedig akkor pályafutása újabb fordulatot vett. Ő lett az ELTE TTK Földtudományi Doktori Iskolájának vezetője. S mindez 5 évig tartott, hiszen 70 éves kor felett csak külön miniszterelnöki engedéllyel lehet foglalkoztatni a közszférában embereket, így Nemes-Nagy József, mire ezek a sorok megjelennek, minden bizonnyal meg is kapta az első havi nyugdíját. Innentől kezdve, mint professzor emeritus-t tiszteleteljünk. Ezzel is jelezve az ország első, ma is folyamatosan, működő egyetemi szenátusa által, hogy kora miatt még nem lehet leírni Nemes-Nagy Józsefet.

Álljon itt rövid, „hivatalos” életrajza is

Nemes-Nagy József az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyetemi tanára, az MTA doktora, a regionális fejlődés nemzetközi és hazai folyamatai, törvényszerűségei, a területi fejlettségi különbségek, regionális elemzési módszerek és modellek, a társadalmi térlemélet elismert kutatója.

Nemes Nagy József 1948-ban született Budapesten. Középiskolai tanulmányait a budapesti Radnóti Miklós Gimnáziumban végezte. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen 1971-ben matematika-földrajz tanári szakon egyetemi diplomát, majd 1973-ban természettudományi doktori címet szerzett. Pályafutásának első szakaszában, 1971-1978 között, egyetemi oktatóként tevékenykedett ugyanitt, majd 1978-1981 között a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont munkatársa volt. 1981-től 1994-ig az Országos Tervhivatal Tervgazdasági Intézetében és jogutód intéz-

ményeiben dolgozott, ahol területi elemzésekkel, kutatással foglalkozott.

1994-ben tért vissza az ELTE Regionális Földrajzi Tanszékére (ma Regionális Tudományi Tanszék), amelynek tanszékvezetője lett és 2013-ig irányította a tanszék oktatási és kutatási tevékenységét. Két periódusban (1999-2005) a Földrajz Tanszékcsoport vezetőjeként is dolgozott. 2005-2009 között az ELTE TTK tudományos dékánhelyettese valamint a Kari Doktori Tanács és Kari Habilitációs Bizottság elnöke volt. 2003-2007 között az MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoportot vezette, valamint az egyetemen több kutatási program (pl. ACE-PHARE, EU LIFE, UNDP-ILO, NKFP) vezetője, illetve résztvevője volt.

1980-ban földrajztudomány kandidátusa fokozatot szerzett, 1998-ban nyerte el az MTA doktora címet (Regionális tudomány területen elsőként!), 2000-ben habilitált (ELTE). Egyetemi tanári címet 2001-ben kapott. Az ELTE Földtudományi Doktori iskola alapító tőrzstagja, a Földrajz-Meteorológia Program, majd 2013-2018 között a doktori iskola vezetője volt. 21 tudományos fokozatot szerzett kutatónak volt doktori témavezetője. Oponensként, illetve bíráló bizottsági tagként máig 56 akadémiai doktori, kandidátusi, PhD és habilitációs minősítési eljárásban vett részt.

Több évtizedes oktatói tevékenysége során a földrajz tanárszak, majd az 1993-ban elindított geográfus (később földrajz BSc és geográfus MSc) szak számos tárgyát oktatta, a regionális tudomány elmélete, társadalmi térlemélet, regionális elemzési módszerek, területfejlesztés és a globalizáció folyamatai témakörökben. Számos diplomamunka és szakdolgozat, valamint díjazott OTDK munkák témavezetője volt. Részt vett a geográfus szak (országos szakterületi előkészítő bizottság), valamint ennek terület- és településfejlesztési szakiránya kialakításában, majd később alapítója volt a regionális elemző szakiránynak. Hosszú évekig a földrajz, illetve geográfus szak és a regionális elemző szakirány felelőse volt. 2001 és 2009 között vendégoktatóként minden tanévben a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetem földrajz szakán adott elő.

Kutatásai elsődlegesen a regionális gazdasági fejlődés elméleti és empirikus vizsgálatához, a regionális politika, a területfejlesztés folyamatainak elemzéséhez, valamint a területi elemzések kvantitatív módszertanának témaköréhez kapcsolódnak. Szakmai érdeklődése – földrajzi és matematikai alapképzettsége bázisán – fokozatosan fordult a társadalom térbeli-területi kutatásának regionális tudományi szemlélete felé.

Eddig közel 250 tudományos közleménye jelent meg, amelyekre 2900 hivatkozást kapott, MTMT Hirsch-indexe 27. Összesen 77 folyóirat-cikke mellett 14 könyv szerzője, 9 könyv szerkesztője volt és 83 könyvfejezetet írt. Egyetemi tankönyvek és jegyzetek írásában is részt vett.

1986-ban az MTA Regionális Tudományos Bizottság alapító tagja és titkára, 2012 és 2017 között alelnöke volt. 2016-tól az MTA nem akadémikus közgyűlési képviselője. 2002-ben részt vett a Magyar Regionális Tudományi Társaság megalapításában, amelynek 2011 és 2015 között alelnöke volt.

1995 óta főszerkesztője a „Regionális Tudományi Tanulmányok” című egyetemi tanszéki periodikának, amelynek eddig 16, sokat hivatkozott kötete jelent meg. Szerkesztőbizottsági tagja a Tér és Társadalom, a Comitatus Önkormányzati Szemle és a Romanian Review of Regional Science c. folyóiratnak.

1994-ben Pro Regio Díjban részesült. 1998-2001 között Széchenyi Professzori Ösztöndíjat kapott. ATEMPUS programok keretében londoni (LSE), illetve groningeni (RUG) ösztöndíjas tanulmányúton vett részt. 2007-ben a Kolozsvári Babes-Bolyai Egyetem HC Professzora lett. 2010-ben a Pro Universitate Arany fokozatát ítéltek meg számára (ELTE), 2011-ben pedig a Mestertanár Aranyéremmel (OTDT) ismerték el tehetséggondozói munkáját. 2016-ban szakmai-közéleti, oktatói és tudományos tevékenységének elismeréseként a Regionális Tudományért díjat kapta meg a Magyar Regionális Tudományi Társaságtól.

Zongor Gábor viszont most lett 65 éves, s míg 2012-ben azon aggódtam, hogy nem lesz fórum, ahol megjelenhet az őt 60.születésnapján köszöntő cikk,

addig most ilyen veszély, épp az ő sikeres lobbitevékenységének köszönhetően, nem fenyeget. Úgy néz ki, hogy folyóiratunk nemcsak ez évben, hanem jövőre is meg tud jelenni. Legalább évi négy alkalommal. Zongor Gábor, miután 2016 nyarán nyugalomba vonult, egy hónapot pihent, majd újra aktivizálta magát. Számítalan kiadvány köszönhető ennek az aktivizmusnak. Legfontosabb talán az említett Comitatus Repertórium. Már a Comitatus megjelenését, majd 2007-től való továbbműködését is neki köszönhetjük, s a 2014-15-ös megtorpanás után, amikor évente csak két-két szám jelent meg, 2016-tól újból nekilendültünk. (Ha nem törődne a jövővel, ez évben akár hat szám is megjelenhetne, de négy szám és a dupla szám terjedelmű Repertórium már biztos.) Nemcsak a Comitatus anyagi forrásainak megteremtésében, hanem annak szerkesztésében, konferenciák szervezésében és tanulmányok írásában is igen aktív. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Önkormányzati Kutatóintézete is bevonta a munkájába, míg Veszprémben az MTA Területi Akadémiai Bizottságának közigazgatási munkabizottsága elsősorban neki köszönheti az elmúlt két év gazdag programját.

Végül, de nem utolsó sorban, Oláh Miklósról is meg kell emlékezni. Csatári Bálint szerint, mi úgy összenőttünk, mint a Mizo Tejipari vállalatot alapító Miklós és Zoltán, bár lehet, hogy minket Zominak kellett volna rövidíteni. A Comitatus alapításáról a Repertóriumban közösen jegyzett cikkünkben megemlékeztünk, de mivel ehhez talán min-

denki nem juthatott hozzá, ide másolok ebből néhány gondolatot.

„Minden, egy derűs, őszi napon, az első szabad önkormányzati választások előtti péntek délutánon kezdődött. Oláh Miklós kezdeményezésére, hárman: Én (az Agg Zoli), a Miki és a Gábor, a Zongor Gábor, leültünk egy-két korsó sörre a veszprémi sétalóutcából nyíló egyik ismert, de most meg nem nevezhető helyre. (Marica kávéház pincésörözője, de mi akkor a jó időre tekintettel nem a pincében, hanem az annak bejárata előtti asztaloknál söröztünk.- a szerk.) Miklós kezdeményezésének a lényege az volt, hogy alapítsuk meg a Jelenkutató Egyesület veszprémi tagozatát. Abból indultunk ki ugyanis, hogy a tanácsrendszer megszűnése utána is kezdenünk kell valamit magunkkal, hiszen nem tudhatuk, hogy az újonnan megalakuló önkormányzatok igényt tartanak-e a munkánkra. A Jelenkutatók hálózatának ötlete, Kiss Józseftől származott, aki később az egyik fontos szerzőnk lett. Ekkor került szóba, hogy Oláh Miklós és társai, már korábban kezdeményeztek egy megyei társadalomtudományi tematikájú folyóiratot, és így már együtt volt egy csapat, akiket érdekelt a társadalomkutatás.

Miközben mi a világot váltottuk meg, és sorban rendeltük a söröket, egyszer csak megjelent e reménybeli csapat egyik tagja, Hudi József történész is. Ez a négy ember, fordított ABC rendben, Zongor Gábor, Oláh Miklós, Hudi József és Agg Zoltán, lett később az akkor még nem ismert nevű folyóirat alapító szerkesztősége.

A körülmények szerencsés összejártására révén, Zongor Gábor lett az újonnan megalakult Veszprém Megyei Közgyűlés első elnöke. Ő és Zimonyi Péter, leendő főjegyző, nekilátott a csapatépítésnek és így többek között nekem is ajánlatot tett, hogy vállaljak el egy (talán tudományos) tanácsadói posztot. Erre szívesen vállalkoztam, de úgy gondoltam, hogy egyedül kevés leszek és javaslatot tettem, hogy egy kis háttérintézményt hozzunk létre, melyben Oláh Miklós szociológus mellett, Jurics Imréné, szakkönyvtárat is vonjuk be, és fedőszervként egy Továbbképző Intézetet hozzunk létre. Zimonyi Péter ötlete volt, hogy ide kerüljenek az informatikusok (Harangozó János és Csalagovits István) is, miután az a változat, hogy a jogtanácsosi iroda is ebben a leendő, főjegyző által, Közigazgatási Szolgáltatói Irodának elnevezett képzőművészetben legyen, jogszabályi okok miatt nem volt lehetséges...

A folyóirat létrejötte szintén Oláh Miklósnak köszönhető, illetve annak, hogy sikerült kellőképpen felpiszkálnia engem, az időközben kinevezett irodavezetőt. Összeállítottam ugyanis egy kötetet, amit egy reménybeli Közigazgatási Füzetek című sorozat első részének szántam. Miklós élesen ellenezte, e könyvsorozat indítását, hiszen úgy gondolta, hogy ez veszélyezteti egy folyóirat elindítását.

Mi az, hogy veszélyezteti? Akkor indítsunk el egy folyóiratot. Utólag ma is csodálkozom, hogy milyen nagy önbizalommal rendelkeztem, hogy elég egy elhatározás, és létrejön egy ma is élő,

színvonalában immár szakmai, tudományos rangra emelkedő lap.

Az asztalfiókokból több cikk is előkerült, illetve a Megyekutatók Országos Hálózatának első ülése kapcsán is sikerült különféle anyagokhoz jutnunk. Zongor Gábor több megyei közgyűlési elnököt és alelnököt is beszervezett és így, Lengyeltótiiban annak ellenére is sikerült pozitív fogadtatásra találnunk, hogy a gyűlésen ő maga nem tudott jelen lenni.”

Oláh Miklósnak volt egy „titkos élete” is. Ez (nem kollégiumi, hanem munkahelyi) szobatársához, Navracsics Tiborhoz kötődött, akinek a 60.születésnapjára még egy kicsit várnunk kell. Kevesen tudják, hogy Oláh Miklósnak köszönheti a Fidesz mai vezérkara, hogy tudják mi a jelentősége a közvéleménykutatásoknak. A Fidesz vezetői 1994-ben nem értették, hogyan lehetséges az, hogy a másfél-két évvel korábban legnépszerűbb pártnak kikiáltott Fiatal Demokraták Szövetsége épphogy csak becsúszott a Parlamentbe, s még az akkor még anynyira lesajnált kereszténydemokraták is több mandátumot szereztek. Csaltak-e vajon a közvélemény kutatók? A legenda szerint Oláh Miklós Farkasgyepűn tartott továbbképzést az alkalmazott szociológia rejtelseiből Áder Jánosnak, Orbán Viktornak és a többieknek, ahova Navracsics Tibor ajánlotta be.

Már korábban is kapcsolatban álltunk a Fidesszel, az Oláh Miklós kutatásvezetése mellett készült tanulmányokat ugyanis megpróbáltuk a pártoknak is értékesíteni. Így sikerült Kovács Zoltán pápai polgármesternek is eladnunk egy

másodlagos elemzést Pápáról (ezt éppen Navracsics Tibor készítette), majd az országos központ is megvásárolta egy másik, Veszprém megyére vonatkozó véleménykutatásunk eredményeit. (Ezt egyébként a Szabad Demokraták Szövetségének is eladtuk, hiszen kellett a bevétel a háttérintézményünk fenntartásához.) Később egy balatonfüredi időközi polgármester- választás kapcsán három párt is finanszírozta a munkánkat. (A Fidesz mellett az MDF és a konkurens MSZP, s meg kell mondani, hogy leggalánosabb, azonnal fizető megrendelő a Fidesz volt.)

Talán ekkor kezdődött Oláh Miklós kapcsolata Bóka Istvánnal, aki akkor még nem tudta, hogy ő lesz majd a balatonfüredi polgármester, és egyben a Balaton Fejlesztési Tanács elnöke. Ő csábította el Oláh Miklóst a megyei önkormányzat háttérintézményétől, s így alapította meg a Balatoni Társadalomkutató Csoportot, a Fejlesztési Tanács változó státuszú (kht, nonprofit kft) intézményének keretein belül. Oláh Miklós kapcsolata azonban nem szakadt meg a megyei önkormányzattal, utolsó nagy kutatását Kuti Csaba megyei közgyűlési elnök megrendelésére 2016-ban készítette. Mint „balatoni gyerek” (valójában balatonfüzfi lakosként „bebíró”, hiszen gyermek- és ifjúkorát Pakson töltötte, de kötődik Szombathelyhez és Veszprémhez is – a szerk.) rendszeresen szerkesztette az önálló balatoni számokat, illetve rovatokat, amint erről a Comitatus Reportóriumban is számot adtunk.

Oláh Miklós elvégezte a Pécsi Tudományegyetem BTK Interdiszciplináris Doktori Iskoláját, de végül nem doktorált le helyi politikából, pedig munkássága sokkal számottevőbb, mint jó néhány, tudományos fokozattal rendelkező kollégájának. Ebből is látszik: nem azon múlik, hogy ki a tudós, hogy van-e neki doktorátusa. Oláh Miklós munkásságát a megyei önkormányzat első elnöke előbb Pro Comitatu-díjjal, majd a következő önkormányzati elnök a Comitatus szerkesztősége tagjaként ismét Pro Comitatu-díjjal ismerte el, legutóbb pedig megkapta a Balaton-díjat is. Erről a díjról a megyei sajtó megfélekedett, pedig korábban az önkormányzatok 25 éves jubileuma alkalmával, még egész oldalas interjút is közölt Oláh Miklóssal. Ő is foglalkoztatott egy kisebb tudományos gárdát, néha a Nemes-Nagy tanítványok bázisára is támaszkodva.

A Comitatus szerkesztő bizottságába ő szervezte be Soós Lőrincet és Kovács Tibort, akikkel a kapcsolata még a KSH-nál lett megalapozva. Egy alkalommal ugyanis egy KSH-s rendezvényen igen kritikus hangnemben szólalt fel, elítélve azokat a szerzőket, mint például Kovács Tibort, akik természetesnek tartják a falvak elsorvadását, elsorvasztását. Legnagyobb csodálkozására, a tanácskozás szünetében megkereste egy kicsit idősebb, jovialis úr: „Kovács Tibor vagyok. Lenne kedved együtt dolgozni velünk a legújabb kutatásunkban?” Akkoriban ugyanis, bármily meglepő, de nem mindenki gondolta úgy, hogy aki kritikusabb hangon szólal meg, azt el kell táposni. Az 1980-as évek második felében

már az volt a jelszó, hogy inkább meg kell nyerni az ilyen fiatalokat, s nem elüldözni, Ennyit röviden Oláh Miklósról. (Lehet, hogy öt év múlva, a 65. születésnapja alkalmából, újabb titkokról is fellebbentjük a fátylat.)

Oláh Miklós munkásságát részletesen Zongor Gábor ismerteti e számunkban, az itt következő cikkében.

AGG ZOLTÁN

Hivatkozott és ajánlott irodalom

Agg Zoltán (szerk.): Repertórium a kezdetektől máig (1991-2018), COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXVIII.:(228.) pp.3-135. (2018)

Agg Zoltán, Oláh Miklós: Szubjektív emlékezések a Comitatusról, COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXVIII.:(228.) pp. 143-148.(2018)

www.mrzt.hu honlapon a szakirodalom föltre kattintva megtalálható a Comitatus szám (Repertórium)

Agg Zoltán, Nemes-Nagy József: A politika térségi és helyi szintjei, COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XVIII.:(3.) pp. 3-41. (2008)

Nemes Nagy József: Hálózatok, hierarchiák, kohézió - egy regionalista szeméivel, COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXVI.:(221) pp. 12-20. (2016) www.mrzt.hu honlapon a szakirodalom föltre kattintva megtalálható a Comitatus szám

Nemes Nagy József: Megosztó társadalmi térfelosztások: COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXII.:(211) pp. 17-27. (2012)

Nemes Nagy József: A régiókról, COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XIX.:(5) pp. 23-30. (2009a)

Nemes Nagy József (2009b): Terek, helyek, régiók: A regionális tudomány alapjai, Budapest: Akadémiai Kiadó, 2009. 350 p.

Zongor Gábor: A Comitatus készítőiről, COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXVIII.:(228.) pp. 143-148.(2018)

Zongor Gábor: Sok kicsi sokra megy? COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXVII.:(223.) pp. 23-31. (2017)a www.mrzt.hu honlapon a szakirodalom föltre kattintva ez utóbbi két írás megtalálható a hivatkozott Comitatus számban!